

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

เนื่องจากในสังคมปัจจุบันเทคโนโลยีทางการสื่อสารและโทรคมนาคมพัฒนาและเจริญก้าวหน้าอย่างมาก การแปลจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การถ่ายทอดข่าวสารสาระความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ จากภาษาต้นฉบับไปสู่ภาษาเป้าหมาย เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้พูดในสังคมภาษาอื่น ๆ ได้รับข้อมูลหรือความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นได้เช่นเดียวกับผู้พูดในสังคมภาษาต้นฉบับ อย่างไรก็ตาม ภาษาดั้งเดิมมีลักษณะที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการใช้ภาษา การเรียบเรียงคำ หรือการผูกประโยค ดังนั้น ในการแปลผู้แปลจึงมักประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาอยู่เสมอโดยเฉพาะปัญหาทางด้านไวยากรณ์ สำหรับการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยนั้น โครงสร้างทางไวยากรณ์ที่สำคัญรูปหนึ่งซึ่งมักจะเป็นปัญหาสำหรับผู้แปล คือ หน่วยสร้างกรรมวาจก (passive construction) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจกจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

ผู้วิจัยได้เริ่มค้นคว้าผลงานที่เกี่ยวข้องกับการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจก และพบว่า อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 1983) ได้ศึกษาเกี่ยวกับหน่วยสร้างภาษาไทยที่เทียบเท่ากับหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษ ในบทความทางวิชาการภาษาอังกฤษ และเสนอผลการวิเคราะห์ว่า มีการใช้หน่วยสร้างภาษาไทย 10 ประเภทในการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษที่ปรากฏในบทความดังกล่าว ทั้งที่ปรากฏในรูปกรรมวาจก เช่น หน่วยสร้าง "ถูก" ที่ใช้ในความหมายไม่ดี และที่ไม่อยู่ในรูปกรรมวาจก เช่น หน่วยสร้างกรรมวาจก นอกจากนี้ ยังกล่าวว่า มีปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้หน่วยสร้างภาษาไทยแต่ละประเภท เช่น ประเภทของกริยากรรมวาจกภาษาอังกฤษ ข้อจำกัดทางวากยสัมพันธ์บางประการในภาษาไทย เป็นต้น จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษที่ปรากฏในงานเขียนประเภทอื่นว่า จะมีการใช้หน่วยสร้าง

ภาษาไทยที่เหมือนหรือแตกต่างกับการวิเคราะห์ที่ตั้งกล่าวหรือไม่ และเนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าการสื่อสารโดยผ่านดาวเทียมมีบทบาทสำคัญในสังคมไทยปัจจุบัน การแปลข่าวต่างประเทศผ่านดาวเทียม เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นทุกวัน และต้องทำด้วยความเร่งรีบ และอีกประการหนึ่ง การเขียนข่าวในภาษาอังกฤษมักใช้หน่วยสร้างกรรมวาจกมาก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ในการแปลข่าวต่างประเทศผ่านดาวเทียม จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยนั้น มีหน่วยสร้างภาษาไทยประเภทใดบ้างที่ผู้แปลเลือกใช้เพื่อเทียบเท่ากับหน่วยสร้างกรรมวาจกจากภาษาอังกฤษ หน่วยสร้างภาษาไทยแต่ละประเภทนั้น จะมีความถี่ของการใช้แตกต่างกันมากน้อยเพียงใด และผู้แปลใช้กลวิธีใดบ้าง ในการเลือกใช้หน่วยสร้างภาษาไทยแต่ละประเภท

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์หน่วยสร้างประเภทต่าง ๆ ในภาษาไทย ซึ่งเทียบเท่ากับหน่วยสร้างกรรมวาจกจากภาษาอังกฤษในข่าวต่างประเทศผ่านดาวเทียม
2. เพื่อศึกษากลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจกจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย
3. เพื่อศึกษาความถี่ของการใช้หน่วยสร้างภาษาไทยเหล่านั้น

1.3 สมมุติฐานในการวิจัย

ในการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจกในข่าวต่างประเทศผ่านดาวเทียมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ผู้แปลใช้กลวิธีต่าง ๆ กัน หน่วยสร้างภาษาไทยที่เทียบเท่ากับหน่วยสร้างกรรมวาจกในต้นฉบับมีหลายประเภท และมีความถี่ในการใช้ต่างกัน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะหน่วยสร้างภาษาไทยที่เทียบเท่ากับหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษในข่าวต่างประเทศผ่านดาวเทียม

2. ศึกษาข้อมูลหน่วยสร้างภาษาไทยที่ได้จากการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษในข่าวต่างประเทศผ่านดาวเทียม ซึ่งเสนอทางสถานีโทรทัศน์ 5 ช่อง ได้แก่

- สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3
- สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5
- สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7
- องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ช่อง 9
- สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

3. การเก็บข้อมูลจำกัดระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2532 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2532

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1.5.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและทบทวนผลงานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยอาจแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ผลงานที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการแปล ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจก และผลงานที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การก

1.5.2 การเก็บข้อมูล

1.5.2.1 ติดต่อสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่องดังกล่าวข้างต้น เพื่อขอสำเนาบทความข่าวต่างประเทศผ่านดาวเทียมภาษาอังกฤษ และบทแปลภาษาไทยที่ออกอากาศระหว่างวันที่ 1-31 มกราคม 2532

1.5.2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษที่ปรากฏในข่าวต่างประเทศผ่านดาวเทียม พร้อมหน่วยสร้างภาษาไทยทั้งหมดที่เทียบเท่ากับหน่วยสร้างเหล่านั้น

1.5.2.3 พิมพ์ข้อมูลหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษ และหน่วยสร้างภาษาไทยที่เทียบเท่ากันแต่ละข้อมูลลงในบัตรข้อมูลเพียงบัตรละ 1 ข้อมูล เพื่อความสะดวกในการจัดประเภทข้อมูลและวิเคราะห์

1.5.3 การตรวจสอบและแยกประเภทข้อมูล

1.5.3.1 ตรวจสอบข้อมูลที่เก็บรวบรวมทั้งหมดอีกครั้งว่า รวบรวมข้อมูลหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษครบถ้วนหรือไม่ และข้อมูลหน่วยสร้างภาษาไทยที่เก็บรวบรวมนั้นตรงกับหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษแต่ละหน่วยสร้างหรือไม่

1.5.3.2 แยกข้อมูลหน่วยสร้างภาษาไทยออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ข้อมูลที่แปลเทียบเท่า และข้อมูลที่ไม่เทียบเท่า โดยข้อมูลที่ไม่เทียบเท่านี้ ผู้วิจัยจะไม่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์นี้

1.5.3.3 จัดข้อมูลหน่วยสร้างภาษาไทยที่เทียบเท่ากับหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางโครงสร้างของหน่วยสร้างภาษาไทยแต่ละประเภทตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การก (lexicase)

1.5.3.4 พิจารณาและจัดแบ่งข้อมูลหน่วยสร้างภาษาไทยที่เทียบเท่ากับหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษตามลักษณะที่แตกต่างกันบางประการของการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย เช่น ประเภทและความหมายของกริยากรรมวาจกภาษาอังกฤษ ข้อจำกัดบางประการในภาษาไทย เพื่อศึกษากลวิธีที่ผู้แปลใช้ในการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษเป็นหน่วยสร้างภาษาไทยประเภทต่าง ๆ

1.5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.5.4.1 วิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างภาษาไทยแต่ละประเภท ที่เทียบเท่ากับหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษ ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การก (lexicase) โดยศึกษาว่า หน่วยสร้างภาษาไทยแต่ละประเภทมีลักษณะโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์อย่างไรบ้าง มีลักษณะโครงสร้างที่อยู่ในรูปกรรมวาจกเช่นเดียวกับหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษหรือไม่ อย่างไร หน่วยสร้างภาษาไทยประเภทอื่นที่ไม่อยู่ในรูปกรรมวาจกมีลักษณะโครงสร้างอย่างไรบ้าง และมีความสัมพันธ์กับหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษหรือไม่ อย่างไร

1.5.4.2 นับความถี่ของการใช้หน่วยสร้างภาษาไทยแต่ละประเภท และคิดอัตราความถี่ดังกล่าวเป็นจำนวนร้อยละของการใช้หน่วยสร้างภาษาไทยทั้งหมด

1.5.4.3 วิเคราะห์กลวิธีต่าง ๆ ที่ผู้แปลใช้ในการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษเป็นหน่วยสร้างภาษาไทยประเภทต่าง ๆ โดยพิจารณาตามลักษณะการใช้ภาษาที่แตกต่างกันบางประการของภาษาอังกฤษและภาษาไทย เช่น ประเภทและความหมายของกริยากรรมวาจกภาษาอังกฤษ ข้อจำกัดทางวากยสัมพันธ์บางประการในภาษาไทย ตามที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วและที่พบในข้อมูล

1.5.4.4 นับความถี่ของการใช้กลวิธีที่สำคัญ ๆ ในการแปลหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษเป็นหน่วยสร้างภาษาไทยประเภทต่าง ๆ โดยคิดอัตราความถี่ดังกล่าวเป็นจำนวนร้อยละของการใช้หน่วยสร้างภาษาไทยแต่ละประเภท

1.6 สรุปผลการวิเคราะห์

ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ โดยแยกได้ดังนี้

1.6.1 ผลการวิเคราะห์ประเภทและลักษณะโครงสร้างของหน่วยสร้างภาษาไทยที่เทียบเท่ากับหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษ ซึ่งเสนอไว้ในบทที่ 3

1.6.2 ผลการวิเคราะห์กลวิธีในการใช้หน่วยสร้างภาษาไทยแต่ละประเภทที่เทียบเท่ากับหน่วยสร้างกรรมวาจกภาษาอังกฤษ ซึ่งเสนอไว้ในบทที่ 4

1.6.3 สรุปผลและข้อเสนอแนะ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงสร้างภาษาไทย
2. เห็นความแตกต่างทางไวยากรณ์ของภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ
3. ได้รับความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการแปลภาษาข่าว ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแปลได้

1.8 คำจำกัดความของศัพท์เฉพาะที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้

ผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความศัพท์เฉพาะทางด้านวากยสัมพันธ์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยอาศัยแนวความคิดตามทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การกเป็นหลัก ดังนี้

หน่วยหลัก หมายถึง หน่วยศัพท์ที่เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของหน่วยสร้าง ซึ่งต้องปรากฏเสมอ

หน่วยสร้าง (construction) หมายถึง หน่วยซึ่งประกอบด้วยหน่วยศัพท์ตั้งแต่ 1 หน่วยขึ้นไป และจะมีหน่วยศัพท์ 1 หน่วย ทำหน้าที่เป็นหน่วยหลัก หน่วยสร้างในที่นี้มี 3 ระดับ คือ ประโยค วลี และหน่วยศัพท์ หน่วยสร้างประโยคและวลี แบ่งออกตามความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์ได้เป็น 2 ประเภท คือ

ก. หน่วยสร้างแบบมีหน่วยขยาย (endocentric) หน่วยสร้างที่มีหน่วยหลัก 1 หน่วย ซึ่งจะปรากฏโดยลำพัง หรือปรากฏร่วมกับหน่วยอื่น ซึ่งทำหน้าที่ขยายหน่วยหลักนั้นก็ได้

ข. หน่วยสร้างที่มีหน่วยหลักล้วน (exocentric) หน่วยสร้างที่มีหน่วยหลัก 2 หน่วย ทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักร่วม (co-heads)

หน่วยศัพท์ หมายถึง คำแต่ละคำที่มีอยู่ในภาษา ซึ่งอาจจัดเป็นชนิดต่าง ๆ ตามหน้าที่ทางไวยากรณ์ เช่น นาม กริยา บุพบท เป็นต้น

หน่วยประชิด หมายถึง หน่วยสร้างที่อยู่ระดับเดียวกัน ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นหน่วยสร้างที่อยู่ในระดับเหนือขึ้นไป หน่วยประชิดจะเกิดร่วมกันเหมือนกิ่งไม้ที่แตกออกจากจุดเริ่มเดียวกัน และปกติจะอยู่ชิดกัน

ประโยค (sentence) หมายถึง หน่วยสร้างที่มีหน่วยหลักเป็นกริยา

กริยา หมายถึง หน่วยศัพท์ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยสร้างที่เป็นหน่วยหลักของประโยค และเป็นหน่วยศัพท์ในหมวดคำกริยา เช่น "กิน" "ร้องไห้" เป็นต้น

นามวลี หมายถึง หน่วยสร้างที่ประกอบด้วยนามที่เป็นหน่วยหลัก 1 หน่วย และอาจจะมีหน่วยสร้างอื่นขยายหรือไม่มีก็ได้

นาม หมายถึง หน่วยศัพท์ที่เป็นหน่วยหลักของหน่วยสร้างนามวลี เช่น "เด็ก" "โต๊ะ" "เล่ม" เป็นต้น

บุพบทวลี หมายถึง หน่วยสร้างที่มีหน่วยหลักล้วน ซึ่งประกอบด้วยหน่วยหลักที่เป็นบุพบทกับหน่วยหลักที่เป็นนามวลี และเป็นหน่วยประชิดกับกริยาในหน่วยสร้างประโยค

บุพบท หมายถึง หน่วยศัพท์ที่เกิดอยู่หน้านามวลีในบุพบทวลี เช่น "ด้วย" "โดย" เป็นต้น

คุณศัพท์ หมายถึง หน่วยศัพท์ที่เป็นหน่วยประชิดกับนามในหน่วยสร้างนามวลี ในภาษาไทย คุณศัพท์ปรากฏหลังนามวลี เช่น "นั้น" "ลึกลับ" เป็นต้น

วิเศษณ์ หมายถึง หน่วยศัพท์ที่เป็นหน่วยประชิดกับกริยาในหน่วยสร้างประโยค และเป็นหน่วยศัพท์ในหมวดคำวิเศษณ์ ในภาษาไทยวิเศษณ์ส่วนใหญ่จะปรากฏหลังกริยา เช่น "ด้วย" เป็นต้น ยกเว้นบางกรณีที่ปรากฏหลังกริยา เช่น "ไม่" เป็นต้น

จำนวน หมายถึง หน่วยศัพท์ที่เป็นหน่วยประชิดกับนามในหน่วยสร้างนามวลี และปรากฏหน้านามเสมอ เป็นหน่วยศัพท์ในหมวดคำบอกจำนวน เช่น "หลาย" "16" เป็นต้น

หน่วยเชื่อม หมายถึง หน่วยศัพท์ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักหน่วยหนึ่งของหน่วยสร้างที่มีหน่วยหลักล้วน และจะอยู่หน้าหน่วยหลักที่เป็นประโยค หน่วยเชื่อมดังกล่าวเป็นหน่วยศัพท์ในหมวดคำเชื่อม ได้แก่ "ว่า" "ที่" และ "ให้"

ความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยศัพท์ต่าง ๆ ตามที่ผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความไว้ข้างต้น อาจแสดงด้วยแผนภูมิต้นไม้ได้ดังนี้ (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเส้นต่าง ๆ ในบทที่ 2 หัวข้อ 2.3)

